

МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

«Наука як система знань»

- ❖ 1. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Методика та організація наукових досліджень із психології : Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.
- ❖ 2. Методологічні та теоретичні проблеми психології : навчальний посібник для слухачів та студентів вищих навчальних закладів / Корольчук М.С. та ін. – К. : Ніка-Центр, 2008. – 336 с.
- ❖ 3. І.М. Рассоха. Конспект лекцій з навчальної дисципліни “Методологія та організація наукових досліджень” для студентів 5 курсу денної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр”. – Х.: ХНАМГ, 2011.–76 с.
- ❖ 4. Теория и методология психологии. Постнеклассическая перспектива // Отв. ред. А.Л. Журавлев, А.В. Юревич. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2009. – 520 с.
- ❖ 5. Аллахвердян А.Г., Мошкова Г.Ю., Юревич А.В., Ярошевский М.Г. Психология науки. Учебное пособие. – М.: Московский психолого-социальный институт: Флинта, 1998. – 312 с.
- ❖ 6. Максименко С. Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці. Навчальний посібник для вищої школи. – К.: Наукова думка, 1998. – 224 с.
- ❖ 7. Носенко Е. Л., Аршава І. Ф. Сучасні напрями зарубіжної психології: психологія особистості: підручник за ред. С. Д. Максименка – Д.: Вид-во ДНУ. – 2010 , с. 193-202).
- ❖ 8. Образцов П.И. Методы и методология психолого-педагогического исследования. – СПб.: Питер, 2004. – 268 с.

Список використаних джерел:

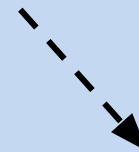
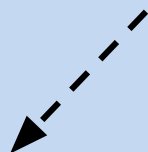
1. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень: Підручник / М.Т. Білуха. – К.: Вища шк., 1997. – 271 с.

2. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Методика та організація наукових досліджень із психології: Навч. пос. / В.Й. Бочелюк, В.В. Бочелюк. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.

3. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. пос. / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.

4. Рассоха І. М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» / І. М. Рассоха. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 76 с.

Класифікація «СТИКОВИХ» наук

проміжні науки:	суміжні науки:	комплексні науки:
виникли на межі двох наук, які були сусідами	утворилися шляхом з'єднання принципів і методів двох віддалених наук	утворилися шляхом схрещування ряду теоретичних наук

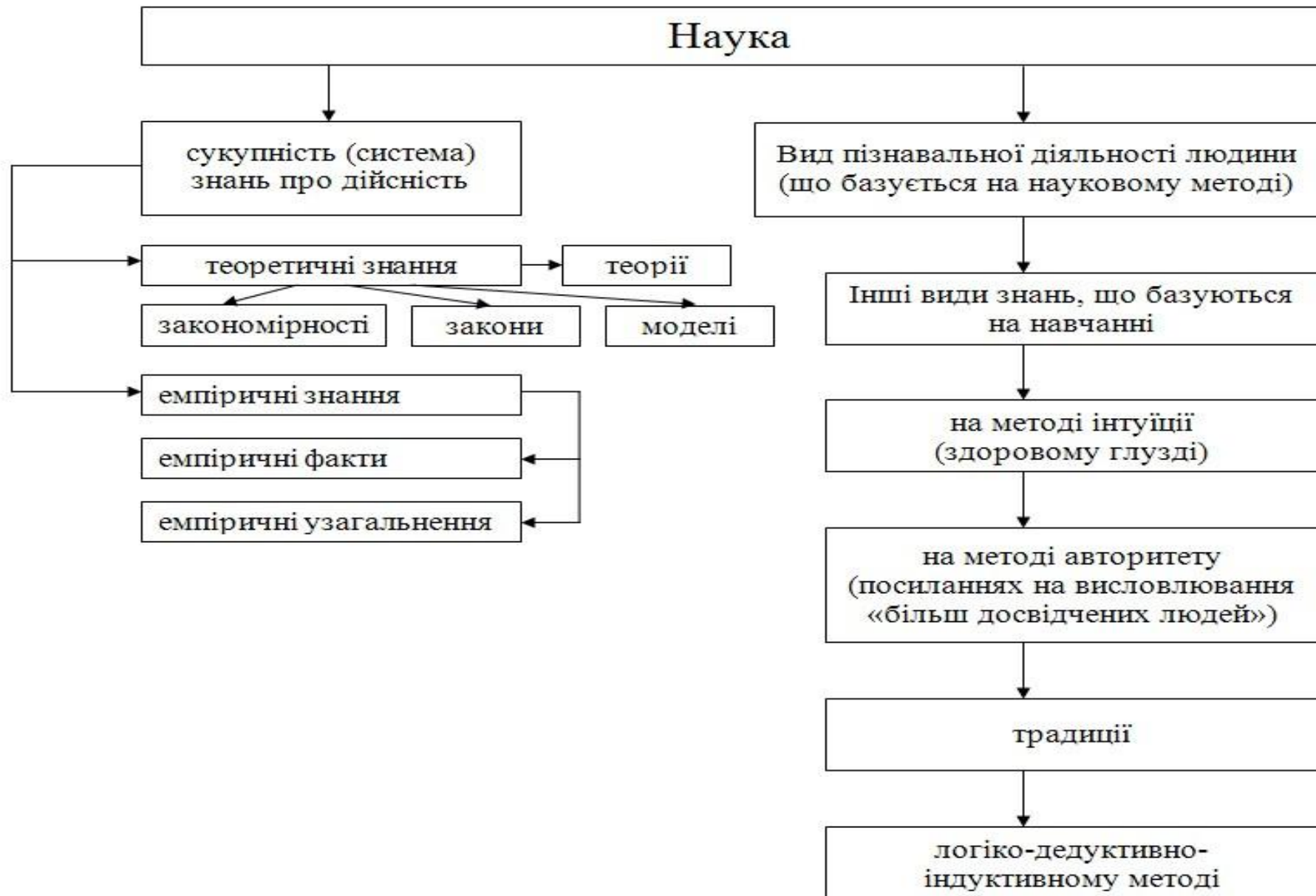
НАУКА

1. як система
упорядкованих
знань;

2. як процес
здобування знань
шляхом побудови
наукових
досліджень;

3. як
соціальний
інститут

Класифікаційна схема тезаурусного описання поняття “наука”

Властивості науки: (6 діалектичних пар)

- ❖ універсальність — фрагментарність,
- ❖ загальнозначущість — знеособленість,
- ❖ систематичність — незавершеність,
- ❖ спадкоємність — критичність,
- ❖ достовірність — аморальність,
- ❖ раціональність — чуттєвість.

Ідеографічний опис поняття “наука” як процесу

- *Об’єкт* – дійсність.
- *Засіб* – наукове дослідження.
- *Мета* – пошук істини.

Чинники:

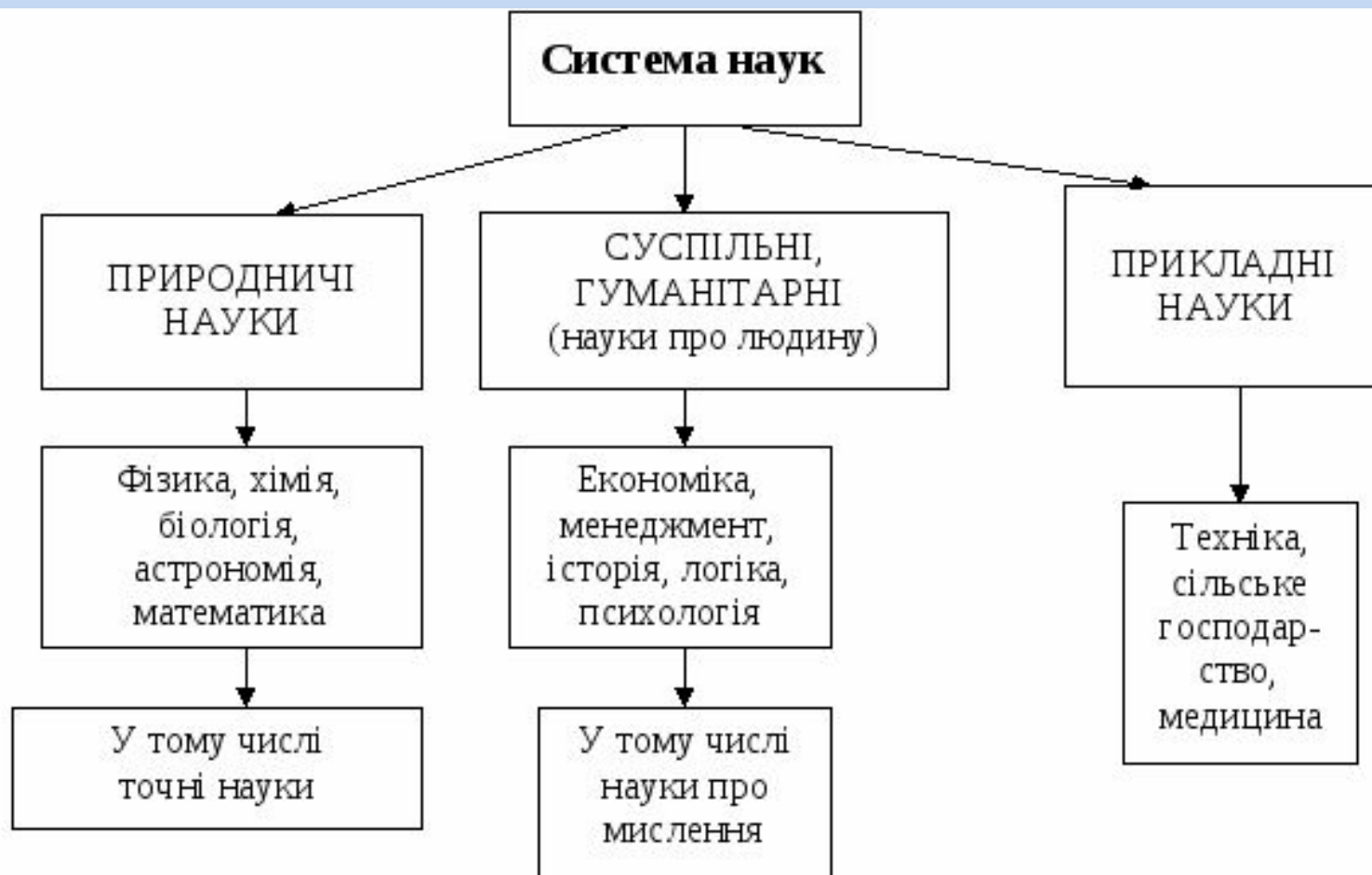
- а) дефіцит інформації для пояснення реальності;
- б) практичні потреби (вимоги).
- *Ідеал* – відкриття законів (теоретичне пояснення дійсності, передбачення її явищ).
- *Результат* – система теоретичних та емпіричних знань про дійсність (частину дійсності).
- *Суб’єкти* – дослідник, помічник дослідника, досліджуваний.
- *Атрибути* – верифікованість, потенційна можливість спростування результатів.

Ідеографічне описання поняття “наука” як результату (продукту діяльності)

- *Форми маніфестації*: емпіричні факти, емпіричні узагальнення, закони, закономірності, моделі, теорії.
- *Атрибути*: істинність (практичність, доцільність, ефективність, систематичність; повнота; вирогідність; верифікованість).

Класифікація наук:

ФУНКЦІЇ НАУКИ:

1. пізнавальна;

2. культурно-виховна;

3. практично-діюча;

ОСНОВНА ФУНКЦІЯ:

розвиток системи знань, які сприяють створенню раціональних суспільних відносин і використанню продуктивних сил в інтересах усіх членів суспільства.

1.1. Методологія науки

Основні поняття: наука як вид діяльності (метод, парадигма); критерій істинності (його похідні); наука як сукупність знань; науковий результат (види, форма фіксації); мета науки, ідеал та засіб наукового пошуку.

Дефініції:

Наука – це сфера і особливий вид діяльності людини, результатом якої є нові знання про дійсність, що відповідають критерію істинності.

Наука – це сукупність (система) знань, які отримані за допомогою наукового методу.

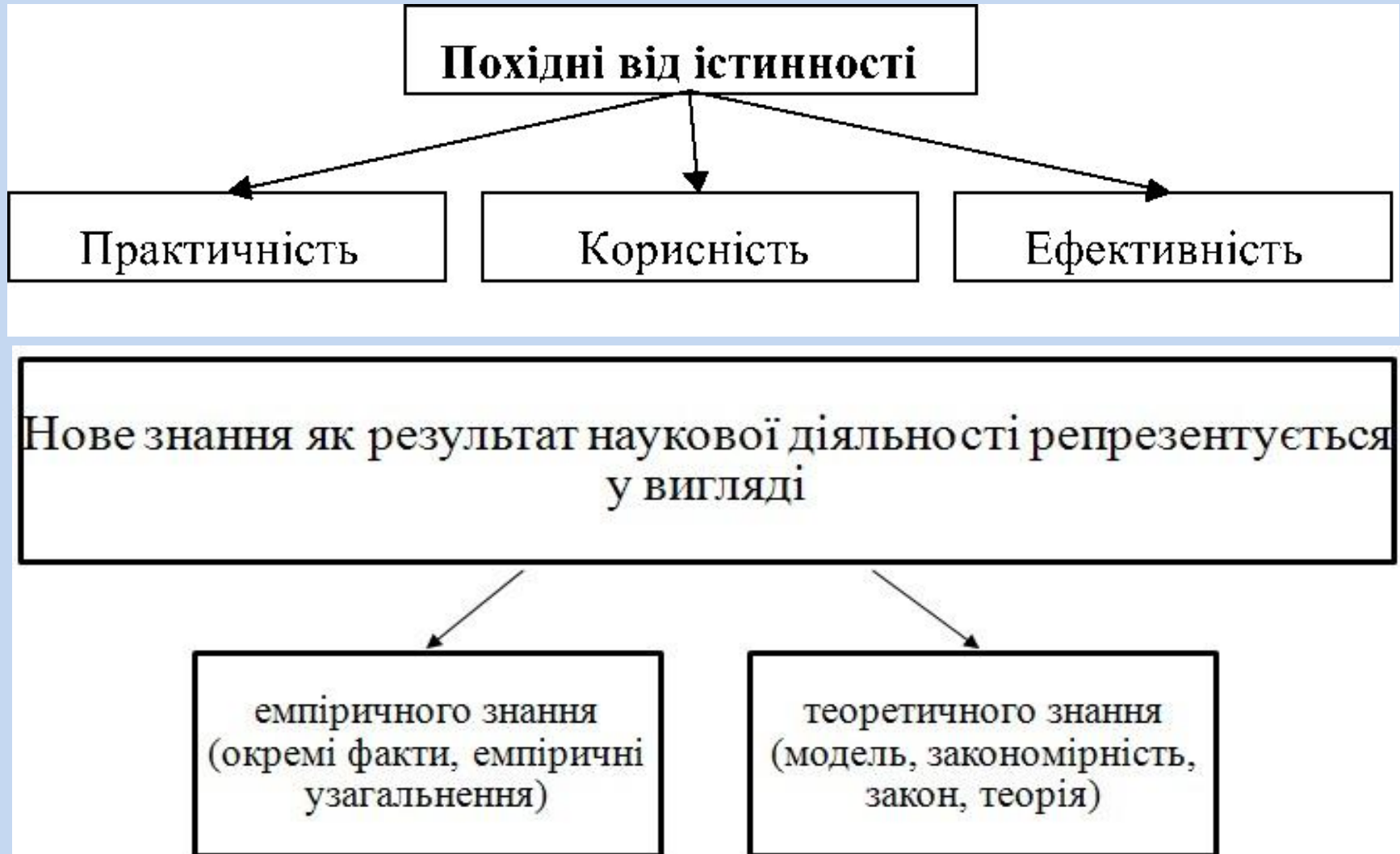
1. Наука як вид діяльності характеризується методом.

Метод – це сукупність засобів і операцій практичного і теоретичного засвоєння дійсності, які визнані науковим співтовариством як **норма** (за Т. Куном).

Норма наукового дослідження характеризується парадигмою.

Парадигма – це загальновизнаний еталон (зразок) наукового дослідження (тобто його правила і стандарти), що включають: закон, теорію, їх практичне застосування, принципи, метод, оснащення і т. інше.

2. Наука як сукупність знань (результат), отриманих за допомогою наукового методу повинна відповідати критерію істинності.

Атрибути (ознаки, властивості) науки як сукупності знань:

- а) повнота, вірогідність, систематичність;
- б) верифікованість (спроможність бути перевіреною).

Мета науки – пошук істини.

Ідеал наукового пошуку: відкриття законів (тобто теоретичне пояснення дійсності).

Засіб пошуку істини – наукове дослідження.

Методика та методологія

Методика наукового пізнання виражає певну послідовність вирішення конкретного наукового і практичного завдання, а також сукупність і порядок застосування відповідних методів дослідження.

Методологія в певному значенні це теорії пізнання, вона вивчає проблеми природи пізнання, відношення знання і реальності, суб'єкта і об'єкта пізнання, можливості і межі пізнання, критерії його істинності.

Зв'язок методу, методики та методології¹⁷ дослідження

Методика

конкретне втілення методу як виробленого способу організації взаємодії суб'єкта та об'єкта дослідження на основі конкретного матеріалу і конкретної процедури

Метод

шлях дослідження, що випливає з теоретичних уявлень про сутність досліджуваного об'єкта

Методологія дослідження

система принципів та способів організації та побудови теоретичної діяльності, а також вчення про цю діяльність.

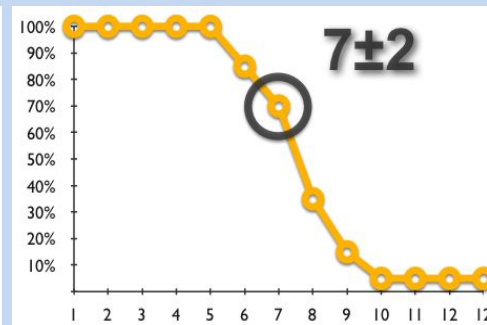
Наукові закони:

Закон Вебера – Фехнера: «Інтенсивність ощущення пропорційна логарифму сили подразнення: $S = K \cdot \lg I + C$, где S — інтенсивність ощущення; I — сила подразнителя; K и C — константи».

* Закон Стивенса: інтенсивність ощущення зв'язана с определенной степенью физической интенсивности раздражителя.

Наукові факти:

Магическое число 7 ± 2

Класифікація понять

19

(А.В. Петровський, М.Г. Ярошевський)

(див. “Основы теоретической психологии ”. – М., 1998 р.)

Концептуальная решетка – 24 базисных понятия в психологии

НООСФЕРА						П СИХ ОС ФЕ РА
Экстрапсихологические категории:						
личность	идеал	активность	логос	соучастование	смысл	
Метапсихологические категории:						
Я	ценность	деятельность	сознание	общение	чувство	
Базисные психологические категории:						
индивид	мотив	действие	образ	отношение	переживание	
Протопсихологические категории:						
организм	потребность	реакция	сигнал	различение	аффективность	
БИОСФЕРА (протопсихологический уровень)						

$$B=f(P;O;S)$$

де

B – behaviour (поведінка);

P – personality

(особистість);

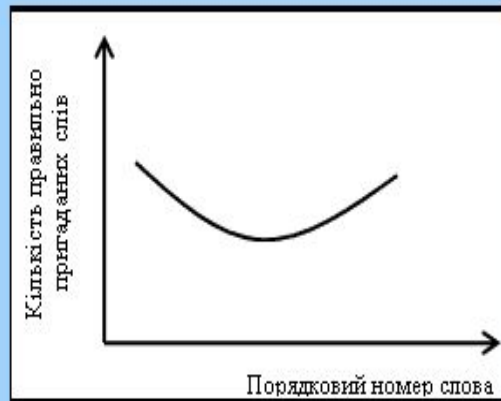
O – organism (організм)

S - situation (ситуація)

1. Що описує ця формула?

2. Хто її автор?

Графік

Проаналізуйте наведений графік і дайте відповіді на запитання

1 Який феномен короткочасної пам'яті проілюстрований на графіку ? ▼

- а) крива забування Еббінгауза*
- б) ефект краю*
- в) магичне число 7 ± 2*

2 Хто вперше сформулював цей феномен ?

3 Які теоретичні гіпотези щодо механізмів пам'яті були сформульовані на його підставі ? ▼

- а) про існування довготривалої та короткочасної пам'яті*
- б) про залежність запам'ятовування від змісту матеріалу*

Перелік питань:

- 1. Дайте визначення поняття «наука».
- 2. В яких трьох аспектах розглядається наука?
- 3. Що являється мінімальною одиницею передачі/репрезентації знань?
Що таке «Метапоняття»?
Що таке «Категорія»?
- 4. Які Ви знаєте основні категорії в психології?
Яка різниця між організмом та індивідом?
В яких науках вивчається організм?
Чим відрізняється суб'єкт від особистості?
- 5. Які види категорій виділів Платонов?
Психічні явища поділяються на...?
- 6. Наука як система знань має специфічну структуру і включає різні складові.
Які саме?
Які ви знаєте наукові закони?
Які ви знаєте наукові факти?
- 7. Назвіть одиницю фіксації знань. /
- 8. Що поєднує у собі всі елементи науки?
- 9. Які існують компоненти теорії?
- 10. Як би ви пояснили наступні властивості науки?
- 11. Яка мета науки?
- 12. Які Ви знаєте завдання науки?
- 13. Назвіть класифікації наук.
- 14. Поясніть зміст формули $B = f(O, P, S)$.
які напрямки пов'язані з вивченням S (ситуації), з визначенням поведінки через зовнішні стимули/ситуацію?
хто вивчав вплив організму на поведінку людини, тобто біологічні детермінанти поведінки?
- 15. Які існують функції науки?

